

**Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara**

Bakalářská práce

**Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara**

Bakalářská práce
ilustrovaná kniha

KABINET KURIOZIT Rudolfa II.

Noemi Jirásková

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Specializace Mediální a didaktická ilustrace

Bakalářská práce
ilustrovaná kniha

KABINET KURIOZIT
Rudolfa II.

Noemi Jirásková

Vedoucí práce: akad. mal Renáta Fučíková
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

**Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracovala
samostatně a nejedná se o plagiát.**

Plzeň, duben 2023

.....
podpis autora

Obsah

1. Hledání a rešerše tématu	6
1.1 Hledání tématu	6
1.2 Rešerše tématu	7
2. Proces tvorby	8
3. Popis výsledného díla a jeho využití	9
4. Resumé	10
5. Použité knižní a sbírkové zdroje	11

1. Hledání a rešerše tématu

1.1 Hledání tématu

Téma vlastní autorské knihy mě lákalo od samého počátku studia. Rozvaha a rešerše témat bakalářské práce a hledání vhodného, inspirativního zdroje mě stále více utvrzovaly, že se určitě vydám tímto směrem. Tušila jsem, že výběr a zpracování tématu vlastní autorské odborné knihy nebude jednoduché, vzhledem k množství témat, které se nabízely. V období počátečních úvah nad ilustrováním předepsaného beletristického textu jsem měla spoustu pochybností. Na každém, který mě napadl, mi něco nevyhovovalo a připravit si vlastní epický či básnický text jsem si netroufla. Po upřesnění parametrů zadání už jen zbývalo definovat okruhy a téma vhodné pro zpracování do odborné knihy. Mezi prvními velmi krátkodobými nápady byly popisy druhů mraků, změny v krajině nebo výseky z architektury, ale u každého z těchto témat jsem narážela na nedostatek smysluplné osnovy a na pochybnosti o vhodné struktuře.

Po počátečních pokusech a slepých tematických odbočeních jsem se rozhodla zaměřit se na fenomén kamene. Takové téma poskytovalo dostatečné množství strukturovaných motivů a příslib zajímavých vizuálních řešení. Narozdíl od zvířat, rostlin, hub nebo vesmíru mineralogie a geologie nemá takové množství různorodě vizuálně zpracovaných publikací vysoké kvality, a proto jsem byla přesvědčena, že jsem našla to nejužasnější a nejvhodnější téma bakalářské práce, které mě velice lákalo. Ovšem, čím více jsem se minerály zabývala, tím více jsem začala poznávat a chápat, jak náročné téma ke zpracování to je a zjišťovala jsem mnohost způsobů, jak se jimi lze zabývat. Náhle se celé téma jevílo příliš rozsáhlé a náročné na čas, který bych potřebovala na odpovídající zpracování a nepodařilo se mi vymezit ani jasný a specifický okruh užšího tématu.

Rozhodla jsem se tedy znovu pustit do rešerše, i když mě tlačily termíny a ztratila jsem velké množství potřebného času pro budoucí práci na knize. Dospěla jsem nakonec k názoru, že potřebuji téma, o kterém budu jednoznačně přesvědčená, abych se mohla naplno ponořit do realizace.

1.2 Rešerše tématu

Jedním z hlavních inspiračních zdrojů pro vymezení tématu bylo shlédnutí francouzského televizního dokumentu *Kabinet kuriozit* (*La chambre des merveilles*, 2017, 52 min.) režiséra Frédériquea Zeptera. Naráz jsem si uvědomila ohromný zdroj inspirace a informací, které lze skrze kabinety kuriozit čerpat, a současně neuvěřitelný potenciál možností vizuálního zpracování. Ano, našla jsem svoje téma, bylo to, co jsem tak dlouho hledala. Uvědomila jsem si, že je to přirozeným vyústěním úvah předchozích, které se v kabinetu kuriozit svým způsobem do určité míry zrcadlí a prolínají se v něm.

Zmíněný dokumentární snímek mě hluboce zaujal a oslovil. Po diskuzi s otcem a následných diskusích s dalšími odborníky jsem své zaujetí pro kabinety zúžila na jeden specifický, a tím je kabinet kuriozit Rudolfa II., který vznikl v Praze v letech 1576–1612.

Nejprve bych se ale chtěla vrátit k vysvětlení, co vlastně kabinety kuriozit byly. Šlo o místnosti plné nejrůznějších předmětů, které měly v menším formátu reprezentovat různé části světa a většinou jsou vnímány jako předchůdci dnešních muzeí.

Vznik těchto fascinujících sbírek se datuje do 16. století a úzce souvisí se změnou mentality lidí. V 16. století se ocitáme stále ještě v renesanci a můžeme vidět ve společnosti větší zájem o vědu, filozofii a odklon od silně náboženského středověku. Právě tento zájem o zkoumání světa vytvořil vhodnou atmosféru pro vznik kabinetů kuriozit, které měly sloužit povědomí o světě z vědecktějšího pohledu.

Při pročítání textů čtenář nebo badatel velmi brzy zjistí, že kabinet kuriozit není jediným názvem pro sbírky tohoto typu. České země v dané době byly součástí Habsburské monarchie, proto kromě jiných českých názvů jako je kabinet divů nebo podivností, byl například častý název *kunstkamora*, který je napůl cesty mezi němčinou a češtinou. Někdy se v českém prostředí referuje ke kabinetům kuriozit čistě německými názvy, jako jsou *kunstkammer* či *wunderkammer*. V textu obhajoby i samotné práce se proto objevují různé názvy pro tento fenomén.

Ráda bych se nyní zaměřila přímo na kabinet kuriozit Rudolfa II. Když jsem se pustila do zkoumání zdrojů a hledání příslušných informací, netušila jsem, že tento výzkum bude v mnoha ohledech velmi obtížný a náročný. Narozdíl od jiných kabinetů kuriozit, Rudolfův kabinet neměl žádné vizuální záznamy a kvůli třicetileté válce byla jeho krátká existence ukončena, následně byly objekty z *kunstkamory* roztroušeny po celé Evropě.

Historici původně mohli tedy vycházet jen z popisů různých dobových návštěvníků Rudolfova kabinetu kuriozit na Pražském hradě. Později, před druhou světovou válkou byly objeveny inventáře kabinetu kuriozit z let 1619 a 1621, které dokumentovaly všechny předměty, aby mohl později proběhnout jejich přehledný prodej. Rudolf II. byl v té době už po smrti, takže nám tyto dokumenty neslouží jako nejvhodnější indikátor, jak vypadala *kunstkamora* za života císaře Rudolfa II. Spolehlivější nahlédnutí do podoby kabinetu za císařova života nám nabízí starší inventář z let 1607-1611, znovuobjevený po druhé světové válce.

V inventáři jsou popsány předměty různorodě, některé mají detailní popisy, jiné jsou zmíněny jako součást většího množství objektů stejného typu. Mnoho zmínek o obsahu kabinetu kuriozit se nacházelo v různých odborných knihách zabývajících se Rudolfem II. Pasáže napsané PhDr. Bektou Bukovinskou a PhDr. Eliškou Fučíkovou, CSc. mi byly největší pomocí, neboť právě ony se zaměřovaly specificky na kabinet kuriozit Rudolfa II. Při pročítání textů jsem ale narazila na řadu problémů. Některé části, které jsem chtěla zakomponovat do knihy, nebyly dostatečně popsány, velmi špatně dostupný inventář nebyl přeložen a existuje pouze v původní staroněmčině. Proto jsem se dodatečně obrátila na PhDr. Bektou Bukovinskou, která mě odkázala na kolegyni z Ústavu dějin umění akademie věd České republiky Mgr. Sylvu Dobalovou a Mgr. et Mgr. Markétu Ježkovou, Ph.D, které mi pomohly dát si mé znalosti do širšího kontextu a poskytly mi informace, které by se mi špatně dohledávaly nebo bych k nim vůbec neměla přístup. Tímto bych také chtěla poděkovat za veškeré konzultace, které mi byly poskytnuty a vstřícnost při odpovědích na všemožné otázky

2. Proces tvorby

System sepisování inventáře kabinetu kuriozit a obecně známé dělení obsahu takových sbírek usměrnilo rozložení knihy. Hlavními kapitolami představujícími okruhy objektů kunstkombor byly naturálie, zahrnující přírodu živou i neživou, artificialie byly produkty lidského talentu a poslední byla scientifica, která zahrnovala předměty reprezentující lidský intelekt. Když jsem volila předměty, reprezentující jednotlivé okruhy, snažila jsem vybírat ty méně vyobrazované.

Původně jsem plánovala mít k ilustracím experimentálnější přístup, ale při kráse a různorodosti objektů jsem nakonec zvolila realistický způsob vyobrazení. Většina předmětů je namalována akrylem, některé byly ilustrovány způsobem kombinací různorodých výtvarných technik, jako byl například akvarel kombinovaný s pastely nebo akvarel doplněný inkoustem. Půdorys Pražského hradu byla jediná kresba nakreslena pouze perem s černým inkoustem kvůli technickému charakteru ilustrace. U velkých dvoustránkových ilustrací jsem použila akryl pro zvýraznění hlavního motivu ilustrace a zbylé části ilustraci jsem atmosféricky dobarvila akvarelem. Jelikož mým hlavním médiem pro malování po mnoho let byl akvarel, občasné využívání akvarelu byla pro mě příjemná změna, která mi pomáhala s úskalími akvarelových barev.

Ze začátku jsem se nemohla rozhodnout, zda okruhy budou mít podtémata nebo budou ilustrované objekty na stránkách bez nadpisů, volně proudící podle obsahu textu. Vizuálně jsem kromě dnešních odborných knih mohla čerpat výtvarnou inspiraci i od tehdejších umělců z dvora Rudolfa II. U vyobrazování zvířat například vynikal Roelandt Savery se svými krajinomalbami plnými lokálních i exotických tvorů.

3. Popis výsledného díla a jeho využití

Konečná podoba mé bakalářské práce je kniha s vazbou V8. Po uvedení čtenáře do problematiky tématu, představením definice a lokace se hned představují okruhy předmětů, které se kdysi nacházely v kunstkomoře Rudolfa II. Předělové stránky slouží ke krátkému představení témat, která se objeví dále a na dalších stránkách se vizuálně více rozvinou. Kromě předělových stránek a titulního názvu knihy, kde byl využit font vybraný z historického rukou psaného textu, je využit font EB Garamound pro všechny zbylé texty. Každý okruh má svá podtémata a je zakončen dvoustrannou ilustrací, která se zabývá vypíchnutou zajímavostí. Finální vytisknutý produkt sice není stejný ani tak velkolepý jako moje původní vize. Částečně kvůli nedostatkům a neprofesionalitě ze strany tiskárny a z části kvůli nedostatku potřebného času k realizaci a preciznímu dokončení úplné vize knihy. Ale i přes své nedokonalosti snad může kniha přinést čtenáři náhled do méně známého tématu, obohatit ho o nové znalosti, nadchnout a inspirovat ho pro větší zájem o kabinet kuriozit Rudolfa II. či jiné významné kabinety, předměty, kuriozity, mirábiele a artificiálie, které se dodnes dochovaly nebo nově vznikají.

4. Resumé

For my bachelor thesis I decided to explore topic of Rudolf II's Cabinet of Curiosities. Since my specialisation is illustration, my thesis took form of an illustrated book with elements of encyclopedia. Cabinets of curiosities are collections of objects representing different aspects of the world. These cabinets started appearing in the 16th century and are predecessors to contemporary museums. Despite the lack of information on the Cabinet of curiosities owned by Rudolf II., we can still paint a picture of how stunning his collection was and that's exactly what I was trying to achieve.

Firstly I explain what are cabinets of curiosities and where was the one owned by Rudolf II located. Next, different parts of the collection are introduced to the reader. Firstly there is the part called naturalia, which is focused on nature's beautiful and bizarre creations. Secondly you would find artificialia a display of human talents and craftsmanship. Lastly there are scientifica, representing human intellect and mind. Each object is unique and interesting in its own way, and as such is worth looking into, no matter to which section it may belong.

For my illustrations I used mainly a combination of aquarel and acrylics. I applied a more realistic approach for a fuller experience of the objects from the collection.

This book is for those that find interest in both history and the unusual. I hope that this topic will RECEIVE more attention, because it truly is interesting

5. Použité knižní a sbírkové zdroje

1. BUKOVINSKÁ, Beket. Kunstkomora Rudolfa II. ve světle inventáře z let 1607/1611. In: BŮŽEK, Václav a KRÁL, Pavel. Společnost v zemích habsburské monarchie a její obraz v pramenech (1526/1740). České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, 2006, s. 121–137. ISBN 807040 8820.
2. FUČÍKOVÁ, Eliška, BUKOVINSKÁ, Beket a MUCHA, Ivan. Umění na dvoře Rudolfa II., Praha: Aventinum, 1991. ISBN 8085277042.
3. FUČÍKOVÁ, Eliška [a kol.]. Rudolf II. a Praha, Praha, Milán, Londýn: Správa Pražského hradu; Thames & Hudson; Skira, 1997, ISBN 809020516X.
4. KONEČNÝ, Lubomír, KAHUDA, Jan a BUKOVINSKÁ, Beket. Die Schatz und Kunstkammer Kaiser Rudolf II. in Prag. Česká republika: Ústav dějin umění Akademie věd, 2022. ISBN 9788088283645.
5. MAURIÈS, Patrick. Cabinets of Curiosities. 1. Velká Británie: Thames & Hudson, 2002. ISBN 9780500022887.
6. SMITH, Pamela H. a BEENTJES, Tonny. Nature and Art, Making and Knowing: Reconstructing Sixteenth Century Life-Casting Techniques. *Renaissance Quarterly*. 2010, 63(1), 128179. Dostupné z: [doi:https://doi.org/10.1086/652535](https://doi.org/10.1086/652535)
7. Sbírkový Uměleckohistorického muzea ve Vídni.
Hofjagdkammer, C 199.
Kunstkammer, 790.
Kunstkammer, 1567.
Kunstkammer, 1573.
Kunstkammer, 1900.
Kunstkammer, 8875.
Kunstkammer, 8876.
Kunstkammer, 9896.
Schloss Ambras Innsbruck, PA 586.
Schloss Ambras Innsbruck, PA 687.

6. Seznam příloh

Příloha 1

Skici

Příloha 2

Skici

Příloha 3

Nepoužitý přístup k dvojstranám

Příloha 4

Verze předělové stránky

Příloha 5

Nepoužitá verze rozložení dvojstránek

Příloha 6

Nepoužitá obaly knížky

Příloha 7

Finální dvoustrany

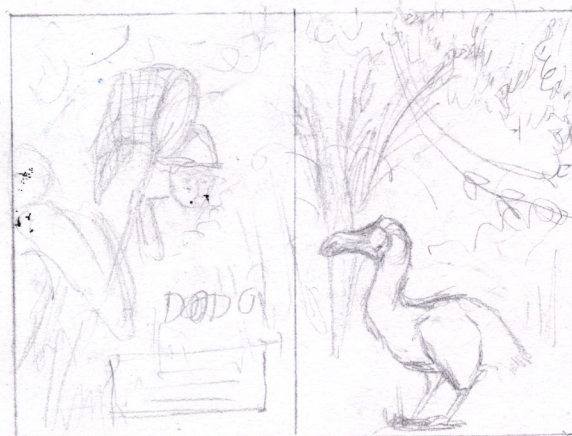
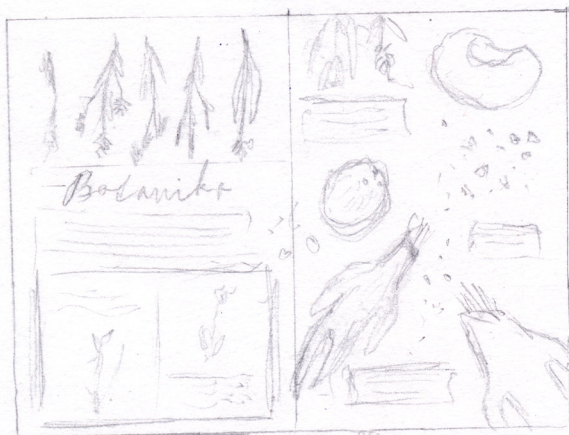
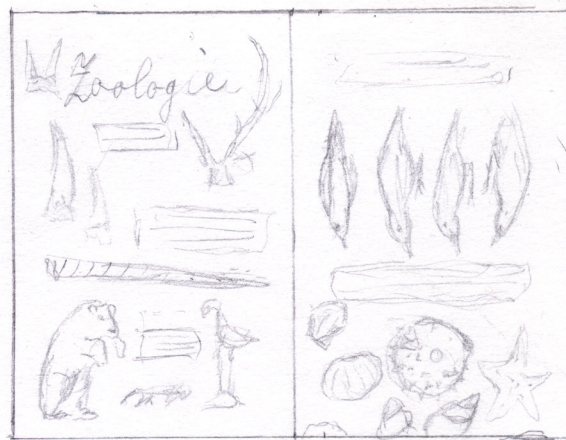
Příloha 8

Finální dvoustrany

Příloha 9

Finální obálka

příloha 1
Skici¹

vlastní ilustrace¹

příloha 2
Skici²

vlastní ilustrace²

příloha 3

Nepoužitý přístup k dvojstranám³

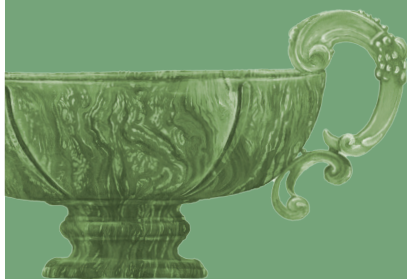

příloha 4

Verze předělové stránky⁴

ARTIFICIALIA

Lidé již od pravěku vyráběli rozmanitá umělecká díla. Mnoho artificialií bylo získáno z velmi vzdálených končin světa. Vyhledáváním a nákupy unikátních předmětů a nalezlů Rudolf II. pověřoval celou řadu lidí. Dvůr císaře Rudolfa II. měl také dílny pro řemeslníky a umělce, v nichž vznikala různorodá umělecká díla. Mnozí umělci byli vyzýváni císařem k přesídlení do Prahy, avšak raději zůstávali ve svých městech a dílnách kvůli většímu pohodlí i možnosti jiných zakázek. U většiny zaměstnaných umělců a řemeslníků císař požadoval, aby pracovali výhradně pro něho a zachovali tak originalitu i jedinečnost uměleckých děl. Kolekce předmětů, které císař vlastnil ve velkém množství, měly své vlastní samostatné místnosti, zejména pokud šlo o obrazy nebo zbroj.

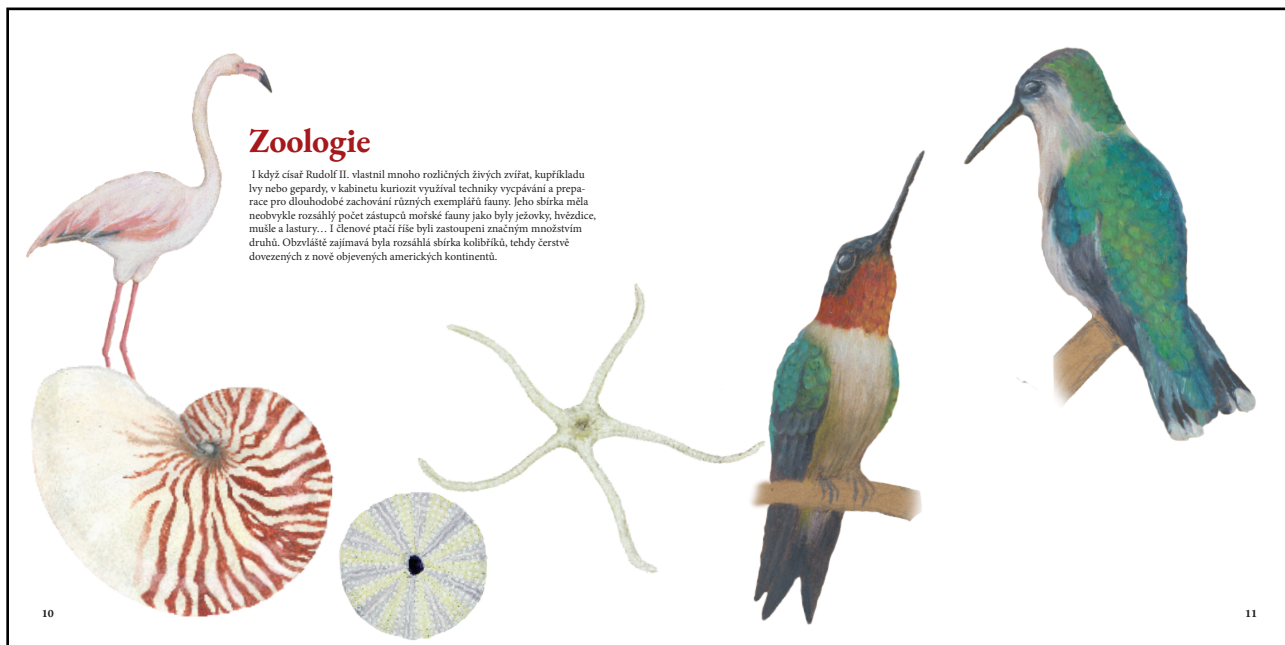
ARTIFICIALIA

Lidé již od pravěku vyráběli rozmanitá umělecká díla. Mnoho artificialií bylo získáno z velmi vzdálených končin světa. Vyhledáváním a nákupy unikátních předmětů a nalezlů Rudolf II. pověřoval celou řadu lidí. Dvůr císaře Rudolfa II. měl také dílny pro řemeslníky a umělce, v nichž vznikala různorodá umělecká díla. Mnozí umělci byli vyzýváni císařem k přesídlení do Prahy, avšak raději zůstávali ve svých městech a dílnách kvůli většímu pohodlí i možnosti jiných zakázek. U většiny zaměstnaných umělců a řemeslníků císař požadoval, aby pracovali výhradně pro něho a zachovali tak originalitu i jedinečnost uměleckých děl. Kolekce předmětů, které císař vlastnil ve velkém množství, měly své vlastní samostatné místnosti, zejména pokud šlo o obrazy nebo zbroj.

příloha 5

Nepoužité verze rozložení stránek⁵

příloha 6
Nepoužité obály knížky⁶

vlastní ilustrace⁶

příloha 7

Finální dvoustrany⁷

vlastní ilustrace⁷

příloha 8

Finální dvoustrany⁸

Hodiny a automaty

Vynálezy komplikovaných automatů a hodin spolu značně souvisely. Nejvíce je často najdeme umístěné společně, jako je tomu v případě orlojů, ale vynález kapsních hodinek pomohl rozmachu menších a komplexnějších automatů. V kabinetu kuriozit Rudolf II. byla řada důmyslných mechanismů, nejen rozmanitá kolekce hodin, ale třeba i automat v podobě běhajícího pavouka.

34

35

Etnografické objekty

Otvářet v dnešní době jsou pro nás cenné informace získané skrze významné objekty, které Rudolf II. shromáždil z různých koutů světa jako doklad dobového zvyku a obchodu. Dovedáme se tak nejen o obchodních aktivitách, které čile probíhaly například se zeměmi dálného východu. Ale sbírkové exempláře vypovídají i o tom, v jakých oblastech probíhaly kulturní vztahy a výměna. Kupříkladu unikátní vzácný zbroj samuraje doputovala do pražské sbírky až ze vzdáleného Japonska.

26

27

příloha 9
Obálka⁹

vlastní ilustrace⁹